

Texten är automatiskt genererad. Vi har i nuläget endast möjlighet att erbjuda transkriberingar i obearbetad form.

Omställningen till ett hållbart samhälle berör alla och landsbygderna spelar en viktig roll för att utveckla nya hållbara lösningar. Inom Leader i Sverige finns ett växande fokus på just hållbar utveckling och Leader Upplandsbygd ligger i framkant med sitt arbete. Hur ser deras modell ut? Hur går arbetet till och vad kan vi lära av dem i steget mot hållbar omställning?

Med mig för att prata om hållbar omställning har jag idag Emma Mattila, projektledare för Upplandsbygd Lokalt ledd utveckling. Hej Emma! Hej! Vi har också Ulrik Wärnsberg, ordförande för Upplandsbygd Lokalt ledd utveckling. Hej Ulrik! Hej!

Vi är också Ellen Johansson Wiss, regionkonsulent på Uppsala läns 4Hoch du är med för att representera ett av Upplandsbygdens Leaderprojekt. Hejsan Ellen! Hej! Hej och välkommen alla tre Ulrik och Emma. Skulle vi kunna reda ut lite vad är hållbarhet i det här sammanhanget? Vill Emma börja? Ja, vi vill ju med vår utvecklingsstrategi i Upplandsbygd verkligen försöka bidra till en hållbar omställning av vårt område här. För oss innebär det att man tar helt nya tag och försöker utveckla sin plats eller sin verksamhet, men också ta hänsyn till ekosystemen som man ju verkar i. Så för oss så innebär hållbar utveckling att man inte gör någonting på bekostnad av varken social, ekonomisk eller ekologisk dimension eller hållbarhet. Vill du lägga till något där Ulrik? Ja, men det är ju en varit en resa som hållit på ganska länge att få bättre hållbarhetsaspekter på de projekt som vi beviljar. Jag har inte varit med hela resan. Jag kom in på årsmötet 2019 och det här har pågått redan innan och det var ju för att få till utifrån Agenda 2030en bättre ekonomisk, social och miljömässig prövning av projekten och då har man jobbat fram ett bra system för att få en bra hållbarhet utifrån Agenda 2030 perspektivet. Jag ska höra mer om det senare, hur ni har jobbat med det. Men Ellen, vill du berätta lite om det här projektet som du representerar här? Vad går det ut på och vad heter det? Ja, vi har fått ett projekt som kallas för Kretslopp skola på hjul. Det är ett

koncept som 4H gårdarna jobbar med där man riktar sig mot förskolebarn framför allt. Och så får de följa äggets kretslopp från att man hämtar äggen hos hönan och sen så pratar man om hur. Hur produceras det här ägget? Vad behöver hönan för att kunna tillverka det? Vilka resurser som ligger bakom den här produktionen? Och sen så tar man med sig ägget och förskolegrupp in och så får de baka muffins på äggen. Och så pratar man om att de här skalorna ska komposteras och så får barnen sen odla med använda skalorna till kompost så att det blir till havresom de får med sig. Och så förstår de att det är hela kretsloppet från ägg till att det blir tillbaka till till mat, till hönan igen.

Emma det du nämnde det här ni kallar hållbar omställning. Varför inte det det vanliga ordet eller det man kanske är vanare att höra -hållbar utveckling, Vad är distinktionen där?

Ja, vi tycker att begreppet hållbar omställning innefattar mer av att det gäller att tänka nytt och att det är nya lösningar som behövs. Där vi inte på samma sätt som vi tidigare har, har använt resurser och fossil energi på ett lite mer oflekterat sätt utan att det behövs nya lokala lösningar inom planetens gränser och som inte belastar ekosystemen varken lokalt eller globalt. Därför tycker vi att omställnings- begreppet väcker mer tankar kring hur kan vi tänka nytt och inte bara utvecklade utifrån samma samma sätt som vi jobbat tidigare? Ulrik, ni på Leader Upplandsbygd har kommit långt med hållbar omställning i ert arbete. Men vad var det som drog igång hela allt?

Det som drog igång var nog medvetenheten om att de projekt vi beviljades leder dem till en förbättrad hållbar omställning och utveckling. Eller kan de vara så att de försämrar till och med att vi gör negativa saker? Vi hade väl en del projekt i början som kanske vi inte skulle beviljat utifrån en bättre prövning. Men det handlar också om att fullfölja de idéer som finns själva Leader programmet. Landsbygdsutveckling De sju principerna där bland annat underifrån perspektiv och innovation och nätverkande och partnerskaps-tanken är väldigt viktiga att få till det här. Hur vi kan få en bra omställning som är lokalt ledd. Men det övergripande var liksom det vi gör. Bidrar det till en bättre värld eller gör en sämre värld lite grann? Enkelt

ifrågasättande, Lite riktar blicken inåt. Emma, vad handlar Upplandsbygdens arbete om hållbar omställning om rent konkret? Ja, vi kan. Vi brukar prata om tre olika delar som jobbar med.

Vi vill satsa väldigt mycket resurser på att få personer som brinner för frågor inom inom alla de här sektorerna som brinner för hållbarhetsfrågor att lära känna varandra och på sikt bygga verksamhet tillsammans. Så att jobba med nätverkande är väldigt centralt för oss och att anordna mycket träffar, inspirationsträffar och studieresor där man har teman som är intressant lokalt. Vi har försökt jobba med att hitta lokala vinklar på globala utmaningar och mål. Kan du exempel där? Ja, det kan ju till exempel handla om energiförsörjning. Vad kan hållbar energi vara lokalt i Uppland?

Och då ta in till exempel Hur kan vi satsa på energigemenskaper?

Den typen av lokal vinkel har vi haft som tema för nätverksträffar. Och de här träffarna har då, som jag kan, som man kan kalla eldsjälar inom olika sektorer kommit och då har både de som är engagerade ideellt träffat de tjänstemän som också verkligen brinner för att få till omställning och hållbar utveckling. Och det spelar väldigt stor roll att personer möts, att det och då går utvecklingen snabbare har vi sett. Sen har ju styrelsen hos oss tagit fram den, det som vi kallar för Upplandsbygds Hållbarhets-spindel som är ett verktyg både för att rådgöra projektintressenter men också för att bedöma hur projekten vilken hur de kriterierna.

Precis. Vill du beskriva lite mer hållbarhets spindel och hur den har kommit fram? Och sen som Emma nämnde hur det ska användas till. Ja, Hållbarhet-spindeln jobbades fram i styrelsen i många diskussioner och arbetsgrupper och det är ett analysverktyg. I klarhet är egentligen att vi använder möjlighet till att ha ett spindeldiagram i Excel där vi har valt ut nio av Agenda 2030 olika mål, tre sociala och tre ekonomiska och tre miljömässiga. Vi har liksom styrelsen då och även projektintressenter får bedöma sina olika projekt utifrån en skala från då -1 till plus två eller upp till tre till saker som hur påverkar det här projektidén olika avseenden de nio olika målen? Så får alla i styrelsen inför beslut göra en egen bedömning och vi väger samman det och ser vi hur det faller

ut. Det är ett rent analysverktyg både som är bra för projektintressenter som har idéskisser och som att testa och för oss att värdera i styrelsen.

Ellen, ni har behövt förhålla dig till den här spindeln. Kan du beskriva lite hur det har varit att ha det i de här perspektiven i projekten? Ja, det har. Det vi har märkt av väldigt tydligt har varit hur viktig den här dialogen har varit. Att få bolla med Upplandsbygd för att kretsloppsbesöken eller det projektet bidrar till hållbarhet på en massa olika sätt. Det bidrar till att barn och unga får lära sig om hållbar matproduktion i en lokal kontext och det bidrar till en biologisk mångfald. Men däremot var det en utmaning som vi stöter på i projektet som vi fick bolla en del med Upplandsbygd. Det var just att vi, våra gårdar, är baserade i staden och nu vill vi ta det här konceptet till förskolor på landsbygden. Hur ska vi kunna resa så att det blir på ett bra och hållbart sätt? Det har vi fått hitta lite lösningar på där det har varit jättebra att få bolla med Upplandsbygd. Vi märkte också att det var synpunkter som kom tillbaka på vår projekttid, att vi behövde utveckla just den biten och då har vi gjort så i projektet att vi har utökat kretsloppdelen så att vi kommer plantera träd och lägga till ett moment där vi pratar om hur det bidrar till kretsloppet och att barnen får lära sig om det utanför själva äggets kretslopp, men att det också blir en form av klimatkompensation för de bilresor som kommer genomföras i projektet om vi ska nå landsbygden. Emma Vi hör Ellens beskrivningar hur de har jobbat och förhållit sig till de här målen. Hur känner du igen hennes beskrivning här? Och det har varit reaktionen från andra projektägare när de får förhålla sig till den här spindeln. Ja, det är ju. Nu är det många projekt som har som har prövat sina idéer gentemot de här nio kriterierna. Det är olika kämpigt beroende på vad man vill göra, men det är överlag en positiv respons vi får för att det finns ju så många olika lösningar att ta till. Det är det som är ganska bra med det, som ett rådgivning verktyg att det är inte en stängd dörr. Man behöver inte ge upp om man inte lever upp till målen direkt, utan då får man hitta lösningar tillsammans för att. Det leder till väldigt fina och bra diskussioner kring just hur kan vi göra på ett helt annat sätt för att uppnå samma mål som vi vill? Det är ju vi så alla är så präglade på att och invanda i att man ska tänka snabbast och billigast

lösning och resurseffektivt på det gamla sättet. Men det här blir ett verktyg att våga tänka helt nytt. Och vad skulle ni då göra för att åstadkomma samma mål? Så att överlag så är det faktiskt mycket positivare reaktioner på att bolla, granska och analysera projekten i de här nio kriterierna.

Ulrik, lagstyrelsen, LAG står för Local Action Group inom Leader består av en mångfald av aktörer från privat, ideell och offentliga aktörer. Så hur var det att få med alla på det här arbetssättet? Rådde det enighet i diskussioner? Jo, men jag skulle säga att det är enighet kring det här. Och det har ju varit olika intressenter i styrelsen som varit drivande bland privata men även det offentliga. Vi har ju till exempel. Vi är så lyckligt lottad att vi har ledamöter i styrelsen som kommer från SLU som sitter med där. Så vi har ju mycket kunskap i de här frågorna så att kunna jobba på det. Men det har varit enighet. Konsensus och konsensus har ju varit en modell förut för beslutsfattande. Nu har vi inte kvalificerad majoritet, men det har inte varit ifrågasatt utan det har varit en att man varit överens om att gå den väg. Jag skulle säga att vi har ju tur som har närheten till SLU förutom att vi har flera ledamöter som suttit i styrelsen som är kopplat. Till slut så har vi också projekt igång där SLU är djupt involverade. Jag tänker på rikare vatten där vi bland slår vass för att göra det till ensilage för djurfoder och att dessutom kombinera det med musselodling för att rena vatten och att kunna få musslor till också djurfoder. Så vi har ju väldigt bra förutsättningar här i Upplandsbygd. Ja, nu tar du upp SLU. Ni har också samarbetat förutom SLU med Stockholm Resilience Centre. Hur kan du berätta lite mer konkret hur det samarbetet har varit?

Det kan nog Emma bättre, men vi har haft ett ganska långt samarbete med Stockholm Resilience Center för att titta mer på framförallt hållbarhetsperspektiv utifrån Agenda 2030 och det det har varit i hela styrelsen men också de som jobbar på kansliet har jobbat mycket med Stockholms Resilience Center. Men Emma kan mer om det. Ja, vill du ta vid där Emma. Ja, det är en annan av metoderna som det hänger ihop med lite att hela tiden våga fortbilda sig. Både vi på kontoret och styrelsen. Att ta till, ta in ny kunskap. Vi började vår resa ganska nära kopplat till Agenda 2030 och sen så fick vi möjlighet att gå en vana med på ett utbildningsprogram hos

Stockholm Resilience Center med att lära oss vad resiliens och motståndskraft mot hur man kan bygga motståndskraft i lokalsamhällen. Det är ju super centralt nu när vi går från kris till kris. Och så såg vi när vi tittade på att bygga resiliens att det ligger ganska nära också vad Leader vill åstadkomma. Att stärka de system lokalt som som skapar motståndskraft. Det är ju väldigt mycket kopplat till att bygga starka nätverk av människor, dela kunskap med mera, men också att hela tiden ha den ekologiska aspekten väldigt närvarande. Ellen, du var inne på det här innan, lite med vilket stöd när jag fått från kontoret. Men vilka fördelar skulle du säga att det finns i det här arbetssättet? Dels så blir det väldigt konkret och tydligt med verktyget Hållbarhetsspindeln så att man kan i ett tidigt skede självom man är intresserad av att söka projekt börja fundera på det. Sen så upplever 4Hatt vi har fått ett väldigt stort stöd från Upplandsbygd under hela processen att om de upptäcker någon brist så har det verkligen varit någotsom vi kan diskutera och gemensamt hitta lösningar på. Det har varit otroligt värdefullt. Jag tänker att hållbar omställning och hållbar utveckling är viktigt för oss allihopa och det är tillsammans som vi kommer att behöva hitta de lösningarna framåt.

Ja, och Emma och Ulrik, jag tycker att alla goda idéer är till för att lånas. Om någon blir inspirerad då av det ni har berättat nu allihopa. Hur kan man få tag i metodhandboken? Jo, den ligger på vår hemsida www.upplandsbygd.se Och om man är intresserad av mer material kring de här excelfilerna som vi använder för att bedöma projekt så går det jättebra att höra av sig till oss på kansliet kansli@upplandsbygd.se.

Toppen! Tack! Innan vi rundar av här nu för idag så skulle jag vilja veta vadert bästa tips för ett första steg mot en hållbar omställning blir. Jag tänkte gå en liten runda här. Vi kan börja med Ulrik. Mitt bästa tips. Jag tror nog föda, alltså livsmedel det är jätteviktigt. Det har stor påverkan på miljön. Som en följd Livsmedelsverkets näringsrekommendationer är mer grönt, mer frukt, mer fisk, mindre kött. Det är jättebra! Tack! Ellen Vad har du att säga? Jag tänker att våga vara lite obekvämt alltså. Dels för sig själv att det är inte alltid den enklaste lösningen att ta bussen. Det är mer lockande att ta bilen. Dels obekvämt i den bemärkelsen, men också i hur vi bemöter varandra. Vi skapar ju normer tillsammans och om man om

man själv vågar vara ett föredöme, exempelvis i att äta mer vegetarisk kost eller att välja svenskt kött, så kommer det vara enklare att ändra kulturen. Och ifrågasätta den lite. Mer. Emma vad vill du säga? Jag skulle säga ordna ett litet grannfika med dina grannar och diskutera. Vad skulle vi kunna göra tillsammans som gör någon smartare lösning? Vad är det som vi gör tokigt idag och hur skulle vi kunna tillsammans göra det bättre och också lära känna varandra och veta vilka vilka man har i sin närmaste krets. Det var allt vi har med dagens program där vi pratat om hållbar omställning. Tack, säger jag till Emma Mattila, projektledare för Leader Upplandsbygd, Ulrik Wärnsberg, ordförande för Upplandsbygd Lokalt ledd utveckling och Ellen Johansson Wiss, region-konsulent på Uppsala läns 4H. Tack så mycket alla tre! Tack tack tack så mycket! Podden Landet är slut för den här gången och det är också sista gången med mig som programledare. Från och med nästa avsnitt är en ny röst som ni kommer att höra leda programmet. Det har varit ett lärorikt år och med det vill jag tacka för mig. Ett stort tack till alla som medverkat. Och ett speciellt tack till er som har lyssnat under det här året. Vad vore en podd utan sina lyssnare? Jag heter Sandra Neergaard-Petersen, producent var som vanligt Ingrid Whitelock och bakom produktionen står Landsbygdsnätverket. Tack och hej då.

